

Szőke Katalin, az irodalomtudomány kandidátusa, hab. egy. docens
SZTE BTK Szláv Filológiai Intézet,
Az orosz Ezüstkor és a XX. századelő összművészete
Hely: "A" ép. 429.
Idő: Péntek 12.00-15.00
Időpontok: 2012. február 24., március 9, 23., április 13, 27, május 11.

Az orosz Ezüstkor terminuson általában az orosz kultúrának az 1890-től kezdődő, és az 1920-as évek elejéig tartó periódusát értik. Más vélemények szerint ez a korszak az 1910-es években ért véget. Én ez utóbbival értek egyet. Az orosz kultúra történetében ez volt az az időszak, amikor az európai és az orosz kultúrában zajló folyamatok összefonódtak, teljes szinkronban voltak. Az előadások során bemutatnám a kor irodalmi és képzőművészeti csoportjait (szimbolizmus, akmeizmus, szecesszió), és kitérnék kapcsolataikra a hasonló nyugat-európai mozgalmakkal. Az ebben a korszakban zajló színházi kísérletekkel és színházelmélettel, főként Mejerhold és Jevreinov munkásságával is külön előadásban foglalkozom. A korszak egyik legfontosabb kultúra-alkotó elve a wagneri indíttatású összművészeti elv. Ennek az elvnek a sajátosan orosz jellege mélyen gyökerezik az orosz vallásfilozófiai gondolkodásban, ezért e problémakörre is kitérek az előadásokon.

Tematika

1. 2012. február 24

Bevezetés. A kultúrtörténeti korszak általános jellemzése.

2. Az Ezüstkor kései (pétervári) visszhangja: film Joszif Brodskijről

Rendezte: Andrej Hrizsanovszkij (angol felirattal).

2012. március 9.

3. Az vallásfilozófia és az összművészeti elv vallásfilozófiai vetülete. Bölcsélet és irodalom. (VI. Szolovjov, P. Florenszkij, Ny. Bergyajev, Lev Sesztov, Vjacs. Ivanov)

4. Egyesületek, irodalmi szalonok a századelőn. Az „életalkotás” eszménye, alternatív életmódok (Vallásfilozófiai Társaság, moszkvai „Argonauták”, Vjacs. Ivanov „Tornya”, stb.)

2012. március 23.

5. Az orosz szimbolizmus általános jellemzése. Esztétikai nézetei, különös tekintettel az összművészeti elvre. (Brjusov, Balmont, Blok, Andrej Belij, Vjacs. Ivanov)

6. Az orosz szimbolisták és akmeisták költészete.

2012. április 13.

7. Az orosz szimbolista regény. Andrej Belij, Al. Remizov, F. Szologub.

8. A szecessziós, „neoklasszikus” regénytípus. V. Brjusov, M. Kuzmin. A homoerotikus regény

2012. április 27.

9. Az orosz szecesszió. A művészet világa csoport.

10. Összművészeti elméletek a képzőművészetben, a balettban és a zenében.

2012. május 11.

11. Orosz színházelméletek. A szimbolisták, Mejerhold és Jevreinov esszéi és elméleti munkái.

12. A kurzus összefoglalása, kitekintés

Követelmény: egy esszédolgozat írása, amelynek ajánlott témája: a kurzus kapcsolódása a doktorandusz kutatási területéhez.

Irodalom

Szövegek magyar nyelven

1. Zöldhelyi Zsuzsa-Szőke Katalin: Az orosz irodalom antológiája a kezdetektől 1940-ig. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2001.
2. Szőke Katalin-Zöldhelyi Zsuzsa: Az orosz költészet antológiája. Budapest, magyar Könyvklub, 2002.
3. Orosz szimbolista költők Baka István fordításában, Szeged, 1995.
4. Andrej Belij: Pétervár (ford.: Makai Imre) Budapest, Európa Könyvkiadó, 1974. Budapest,
5. Alekszej Remizov: Testvérek a keresztben (ford.: Kántor Péter) Budapest, Európa Könyvkiadó, 1985.
6. Fjodor Szologub: Az undok ördög (ford.: Makai Imre) Budapest, Európa Könyvkiadó, 1986.
7. Valerij Brjusov: A tüzes angyal (ford.: Kiss Dezső) Budapest, Európa Könyvkiadó, 1974.
8. Török Endre (szerk. vál.): Az orosz vallásbölcselet virágkora. Tolsztojtól Bergyajevig. 1-2. kötet. (Ford.: Baán István). Budapest, Vigilia, 1988.
9. Tompa Andrea (szerk.) A teatralitás dícsérete. Orosz színházelméletek a XX. század elején. Budapest, Országos Színháztörténeti Múzeum és Intézet, 2006.

Szakirodalom magyar nyelven

1. Zöldhelyi Zsuzsa (szerk.) Az orosz irodalom története a kezdetektől 1940-ig. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 1997.
2. Hetényi Zsuzsa (szerk.) Az orosz irodalom története 1941-től napjainkig. Budapest, Nemzeti Tankönyvkiadó, 2002.
3. Orosz szimbolizmus // Helikon, 1980/ 3-4.
4. Hermeneutika az orosz századelőn. Szerk.: Gránicz István és Han Anna. // Helikon, 1997. 3.
5. Imre László: Brjusov és az orosz szimbolista regény. Budapest, Akadémiai Kiadó, 1973.
6. Szilárd Léna: Andrej Belij és az orosz szimbolista regény poétikája. Budapest, Széphalom Könyvműhely, 2002.
7. Hetényi Zsuzsa (szerk.) Huszonöt fontos orosz regény, Budapest, Lord Könyvkiadó, 1996.
8. Serge Lifar: Gyagilev. Budapest, Gondolat Kiadó, 1975.
9. B. G. Rosenthal: Az okkult az orosz és szovjet kultúrában. Budapest, Európa Könyvkiadó, 2004.

Szakirodalom idegen nyelven

1. Lauer, Reinhard: Geschichte der russischen Literatur von 1700 bis zu Gegenwart München, C. H. Beck Verlag, 2000.
2. Hansen-Löve, Aage A.: Der russische Symbolismus. System und Entfaltung der poetischen Motive. 1. Band: Diabolischer Symbolismus. Wien, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1990.
3. Hansen-Löve, Aage A.: Der russische Symbolismus. System und Entfaltung der poetischen Motive. 2. Band: Mythopoetischer Symbolismus. 1. Kosmische Symbolik Wien, Verlag der Österreichischen Akademie der Wissenschaften, 1998.
4. Hansen-Löve, Aage A.: Der russische Symbolismus. System und Entfaltung der poetischen Motive, III. Band: Mythopoetischer Symbolismus, 2. Lebenssymbolik, Wien 2007.
5. West, James D.: Russian Symbolism. A Study of Vyacheslav Ivanov and the Russian Symbolist Aesthetic. London, Methuen, 1970.
6. Pymen, Avril: A History of Russian Symbolism. Cambridge University Press, 1994.
7. Келдыш, В. А. (под ред.) Русская литература рубежа веков (1890-е – начало 1920-х годов). Москва, ИМЛИ РАН, «Наследие», 2001. книга 1., Русская литература рубежа веков (1890-е – начало 1920-х годов). Москва, ИМЛИ РАН, «Наследие», 2001. книга 2.

8. Келдыш, В. А. Полонский В. В. (под ред.) Поэтика русской литературы конца XIX-начала XX века. Динамика жанра. Общие проблемы. Проза. Москва, ИМЛИ РАН, 2009.
9. Кихней, Л. Г. Акмеизм. Миропонимание и поэтика. Москва, «Планета», 2004.
10. Каталин Секе: Судьба Без судьбы. Проблемы поэтики Алексея Ремизова. Будапешт, 2006.
11. Мазаев, А. И.: Проблема синтеза искусства в эстетике русского символизма. Москва, 1992.
12. Сарабьянов, Д. В.: История русского искусства конца XIX – начала XX века. Москва, Издательство Московского университета, 1993.
13. Сарабьянов, Д. В. : Стиль модерн. Москва, «Искусство», 1989.